

اقتصاد روستایی ایران

حساب تولید بخش‌های اقتصاد در حوزه روستایی

سال‌های ۱۳۹۸-۱۳۹۰

گروه پژوهشی آمارهای اقتصادی

بهار ۱۴۰۲

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

کد شناسه: RP-0204

عنوان: اقتصاد روستایی ایران، حساب تولید بخش‌های اقتصاد در حوزه روستایی سال‌های ۱۳۹۰-

۱۳۹۸

گروه پژوهشی: آمارهای اقتصادی

تاریخ انتشار: بهار ۱۴۰۲

نوبت انتشار: اول

طراح جلد: ساناز مهندسی

صفحه‌آرا: ساناز مهندسی

❖ حق مالکیت معنوی این طرح پژوهشی متعلق به پژوهشکده‌ی آمار است و نقل مطالب فقط با ذکر مأخذ مجاز است.

پژوهشکده‌ی آمار

ریاست جمهوری
معاونت توسعه‌ی روابط بین‌المللی و مناطق محروم کشور

مرکز آمار ایران

تهران، خیابان دکتر فاطمی، خیابان باباطاهر، خیابان سرتیپ فکوری،

شماره‌ی ۱۴۵

۰۲۱ ۸۸۶۳۰۴۴۰ -۳

www.srtc.ac.ir

پیش‌گفتار

اهمیت اقتصاد حوزه روستایی به دلایل متعدد بر کسی پوشیده نیست. تأمین بخش قابل توجهی از اشتغال و تأمین معیشت جمعیت روستایی، پایداری اقتصاد روستا در تداوم سلامت و شادابی جغرافیایی روستا و بالطبع تداوم طراوت و سلامت محیط زیست و همچنان نقش آن به عنوان یکی از منابع تأمین اقتصاد پایان‌ناپذیر و طبعاً ایفای نقشی مهم در تحقق توسعه‌ای پایدار، از جمله ویژگی‌ها و قابلیت‌های مهم اقتصاد روستا است که به این بخش مهم از اقتصاد کشور نقش و رسالت خطیری را اعطا کرده است.

به دلیل مشکلات اقتصاد شهری و آلودگی‌های محیط زیستی مترتب بر آن، حفظ و حراست از اقتصاد روستا و اهمیت بخشیدن به آن جایگاه ویژه‌ای در برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های اقتصاد کشورها پیدا کرده و به علاوه به انگیزه‌ی مهمی برای پدیده‌ی مهم مهاجرت معکوس (یعنی از شهر به روستا) گردیده که این خود می‌تواند در رفع بیکاری روستایی و مشکل خالی شدن بسیاری از روستاها از سکنه و هم‌زمان کاهش فقر و نابرابری‌ها مؤثر واقع شود.

با درک جایگاه رفیع اقتصاد روستا و نقش آفرینی حائز اهمیت آن در کل اقتصاد کشور، از منظر آگاهی از ابعاد حوزه‌های مرتبط با اقتصاد روستا اعم از مستقیم و غیرمستقیم، ارزش اقتصادی فعالیت‌های متنوع آن به ویژه در حوزه کشاورزی، صنایع دستی و بومی و پتانسیل‌های موجود اقتصادی در این مناطق و نقش روستاها در تولید و تأمین معیشت غذایی کشور و تأمین بخش عمده‌ای از کالاهای راهبردی و بالاخره نقش آن در کمک به محیط زیست و تحقق هدف والای توسعه‌ی پایدار است که می‌توان اقتصاد روستا را به عنوان بخشی بزرگ و راهبردی در نظام اقتصادی، اجتماعی و جمعیتی کشور دانست. نادیده پنداشتن این بخش مهم از اقتصاد در واقع از دست دادن قریب نیمی از فرصت‌های مهم اقتصادی و اجتماعی و از همه مهم‌تر جغرافیایی کشور است.

از این‌رو برای شناخت هر چه بیشتر پتانسیل‌های اقتصاد روستا و بررسی و شناخت مسائل و چالش‌های مهم اقتصادی آن، ضرورت برنامه‌ریزی‌های دقیق و سیاست‌گذاری‌های مناسب برای این بخش از اقتصاد با هدف بهره‌گیری حداکثری و مناسب از پتانسیل‌ها و همچنین افزایش و گسترش پتانسیل‌های موجود در راستای ترویج و پیوسازی اقتصاد کشاورزی، کاهش فقر و نابرابری‌ها، افزایش فرصت‌های شغلی، کمک به رشد اقتصادی کشور و نهایتاً تحقق توسعه پایدار، امری محرز است.

مرکز آمار ایران به‌عنوان مرجع تهیه و انتشار آمارهای رسمی جمهوری اسلامی ایران همواره طی سال‌های متمادی به تهیه و انتشار اصلی‌ترین آمارهای رسمی کشور پرداخته است. علاوه بر فعالیت‌های مرکز آمار ایران، پژوهشکده‌ی آمار نیز تهیه و انتشار حساب‌های تفصیلی‌تر و همچنین حساب‌های اقماری (از جمله حساب اقماری بخش سلامت، حساب اقماری بخش آموزش، حساب اقماری بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات، حساب اقماری بخش تعاون و...) را هر ساله با همکاری مرکز آمار ایران و دستگاه‌های ذیربط در دستور کار خود قرار داده است.

گزارش حاضر از جمله حساب‌های منطقه‌ای است که در تفصیلی‌ترین سطح آن یعنی حوزه روستایی تهیه شده است که به‌عنوان حرکتی در راستای تأمین بخش مهمی از نیازهای آماری اقتصاد روستا محسوب می‌شود. تحقق برنامه‌ریزی منطقه‌ای، آمایش سرزمین و افزایش غنای حساب‌های ملی و منطقه‌ای در گرو برخورداری از آمارهای اقتصادی حوزه‌ی اقتصاد روستا است که امید می‌رود پژوهش حاضر توانسته باشد کمک مؤثری در این راستا به همراه داشته باشد.

از آن‌جا که روستاها از اجزای پایه‌ای و اساسی هر جامعه هستند و گام برداشتن در مسیر توسعه و تعالی همه‌جانبه بدون توجه ویژه به این جزء اساسی ممکن نخواهد بود، پژوهشکده آمار با همکاری معاونت توسعه روستایی و مناطق محروم ریاست جمهوری برای سومین بار اقدام به تهیه حساب تولید اقتصاد در بخش روستایی به صورت سری زمانی و برای سال‌های ۱۳۹۸-۱۳۹۰ کرده است. امید می‌رود انتشار این اطلاعات بتواند به‌عنوان منبعی در تحقیقات و مطالعات دانشگاهی، برنامه‌ریزی اقتصادی و سیاستگذاری مورد استفاده قرار بگیرد.

در این‌جا لازم است از همکارانی که به صورت مستقیم و غیرمستقیم در تهیه این مطالعه ما را یاری کرده‌اند تقدیر و تشکر به عمل آید. معاونت توسعه روستایی و مناطق محروم کشور نقش ویژه‌ای در حمایت از انتشار و محاسبه این بخش مهم از اقتصاد داشته‌است که به این ترتیب از آقایان دکتر سید امیر حسین مدنی معاون محترم توسعه روستایی و مناطق محروم کشور، منوچهر رضایی سرپرست محترم معاونت برنامه‌ریزی و امور زیربنایی و نعمت‌اله رضایی معاون وقت برنامه‌ریزی و امور زیربنایی، محمدصادق مهدوی خرمی مدیر کل محترم دفتر برنامه‌ریزی که نقش ارزنده‌ای در برگزاری جلسات و هماهنگی‌های سازمانی داشتند و نیز سرکار خانم قلیچی کارشناس محترم دفتر برنامه‌ریزی تقدیر و تشکر به عمل می‌آید. همچنین در پژوهشکده آمار از آقایان دکتر اشکان شباک رییس محترم پژوهشکده آمار، دکتر تقی ترابی مشاور محترم پژوهشکده آمار و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، محمد غلامی مدیر فنی پروژه و کارشناس گروه آمارهای اقتصادی، دکتر مهدی نقی‌خانی کارشناس گروه آمارهای اقتصادی و خانم‌ها منیریه ریعی کارشناس پژوهشی گروه آمارهای اقتصادی که نقش شایانی در آماده‌سازی تهیه اطلاعات و تنظیم جداول داشتند و از خانم ساناز مهندسی بابت ویرایش و آماده‌سازی این مجموعه جهت چاپ و انتشار تقدیر و تشکر به عمل می‌آید.

گروه پژوهشی آمارهای اقتصادی پژوهشکده آمار

فهرست مطالب

۱	چکیده
۳	کلیات
۳	۱-۱- مقدمه
۴	۱-۱-۱- مفاهیم اساسی
۵	۱-۱-۲- تولید اقتصادی
۶	۱-۱-۳- محصولات حاوی دانش
۷	۱-۱-۴- فعالیت اصلی، ثانوی و کمکی
۸	۱-۱-۵- عرضه کل
۸	۱-۱-۶- تقاضای کل
۸	۱-۱-۷- تقاضای واسطه‌ای
۹	۱-۱-۸- تقاضای نهایی
۹	۱-۱-۹- ستانده بخش
۹	۱-۱-۱۰- ستانده‌ی بازاری
۹	۱-۱-۱۱- ستانده‌ی تولید شده برای خود مصرفی نهایی
۱۰	۱-۱-۱۲- ستانده‌ی غیربازاری
۱۱	۱-۱-۱۳- هزینه مصرف نهایی دولت
۱۲	۱-۱-۱۴- تشکیل سرمایه ثابت ناخالص
۱۳	۱-۱-۱۵- صادرات و واردات
۱۳	۱-۱-۱۶- تغییر موجودی انبار
۱۳	۱-۱-۱۷- ارزش افزوده
۱۳	۱-۱-۱۸- تولید ناخالص داخلی
۱۴	۱-۱-۱۹- تغییر موجودی انبار و اشتباهات آماری
۱۵	۱-۱-۲۰- جبران خدمات کارکنان
۱۵	۱-۱-۲۱- مصرف سرمایه ثابت (استهلاک)
۱۵	۲-۱- منابع و دستورالعمل‌های بین‌المللی
۱۵	۱-۲-۱- نظام حساب‌های ملی سال ۲۰۰۸
۱۶	۲-۲-۱- طبقه‌بندی استاندارد بین‌المللی ISIC

۱۹	..... مبانی نظری و اصول کلی حساب تولید اقتصاد روستایی
۱۹-۲	..... مقدمه
۲۵-۲	..... مبانی نظری حساب تولید روستایی
۲۶-۲-۱	..... اقتصاد روستایی
۲۷-۳-۲	..... کاربرد نظام حساب‌های ملی، منطقه‌ای و حساب اقتصاد روستایی
۲۸-۴-۲	..... اصول کلی حساب تولید اقتصاد روستا
۲۹-۴-۱	..... اصل اقامت
۲۹-۴-۲	..... اصل منطقه‌ای (حوزه روستایی)
۲۹-۴-۳	..... قلمرو منطقه
۳۰-۵-۲	..... روش‌های گردآوری اطلاعات حساب تولید اقتصاد روستایی
۳۰-۵-۱	..... روش جزء به کل
۳۱-۵-۲	..... روش کل به جزء
۳۱-۵-۳	..... روش مختلط
۳۳	..... جداول حساب اقتصاد بخش روستایی
۳۳-۳-۱	..... ستانده، مصرف واسطه و ارزش افزوده حساب‌های بخش روستایی
۴۳	..... خلاصه یافته‌ها و تحلیل نتایج
۵۱	..... ضمیمه ۱- بررسی هزینه-درآمد متوسط خانوارهای روستایی به تفکیک استان
۶۱	..... ضمیمه ۲- داده‌ها و اطلاعات

فهرست جدول‌ها

- جدول ۱-۱- تقسیمات کشوری تا آبان ۱۴۰۰ ..... ۲۱
- جدول ۱-۳- ارزش افزوده بخش‌های اقتصاد کل کشور و حوزه روستایی به قیمت جاری در سال‌های ۱۳۹۸-۱۳۹۰ (میلیارد ریال) ۳۴
- جدول ۱-۳- ارزش افزوده بخش‌های اقتصاد کل کشور و حوزه روستایی به قیمت جاری در سال‌های ۱۳۹۸-۱۳۹۰ (میلیارد ریال) (ادامه) ۳۴
- جدول ۲-۳- ارزش افزوده بخش‌های اقتصاد کل کشور و حوزه روستایی بدون نفت به قیمت جاری در سال‌های ۱۳۹۸-۱۳۹۰ (میلیارد ریال) ۳۴
- جدول ۲-۳- ارزش افزوده بخش‌های اقتصاد کل کشور و حوزه روستایی بدون نفت به قیمت جاری در سال‌های ۱۳۹۸-۱۳۹۰ (میلیارد ریال) (ادامه) ۳۴
- جدول ۳-۳- ارزش افزوده سرانه کشور و بخش‌های اقتصاد روستایی طی سال‌های ۱۳۹۰-۱۳۹۸ (هزار نفر/درصد) ۳۶
- جدول ۴-۳- سهم تفکیکی ارزش افزوده اقتصاد روستایی به تولیدی و خدماتی ۳۶
- جدول ۵-۳- ارزش افزوده بخش‌های اقتصاد روستایی به قیمت جاری به تفکیک رشته فعالیت‌های اقتصادی طی سال‌های ۱۳۹۸-۱۳۹۰ (ارزش میلیارد ریال) ۳۶
- جدول ۶-۳- سهم ارزش افزوده رشته فعالیت‌های اقتصادی روستا از کل ارزش افزوده بخش روستایی طی سال‌های ۱۳۹۸-۱۳۹۰ به قیمت‌های جاری (ارقام به درصد) ۳۷
- جدول ۷-۳- سهم ارزش افزوده رشته فعالیت‌های اقتصادی بخش روستا از کل ارزش افزوده بخش‌های متناظر ملی طی دوره ۱۳۹۸-۱۳۹۰ به قیمت‌های جاری (ارقام به درصد) ۳۷
- جدول ۸-۳- ستانده بخش‌های اقتصاد روستایی به قیمت جاری به تفکیک رشته فعالیت‌های اقتصادی طی سال‌های ۱۳۹۸-۱۳۹۰ (ارزش میلیارد ریال) ۳۸
- جدول ۸-۳- ستانده بخش‌های اقتصاد روستایی به قیمت جاری به تفکیک رشته فعالیت‌های اقتصادی طی سال‌های ۱۳۹۸-۱۳۹۰ (ارزش میلیارد ریال) (ادامه) ۳۸
- جدول ۹-۳- سهم ستانده رشته فعالیت‌های اقتصادی بخش روستا از کل ستانده بخش‌های متناظر ملی طی دوره ۱۳۹۸-۱۳۹۰ به قیمت‌های جاری (ارقام به درصد) ۳۹
- جدول ۱۰-۳- مصرف واسطه بخش‌های اقتصاد روستایی به قیمت جاری به تفکیک رشته فعالیت‌های اقتصادی طی سال‌های ۱۳۹۸-۱۳۹۰ (ارزش میلیارد ریال) ۳۹
- جدول ۱۰-۳- مصرف واسطه بخش‌های اقتصاد روستایی به قیمت جاری به تفکیک رشته فعالیت‌های اقتصادی طی سال‌های ۱۳۹۸-۱۳۹۰ (ارزش میلیارد ریال) (ادامه) ۴۰

- جدول ۳-۱۱- سهم مصرف واسطه رشته فعالیت‌های اقتصادی روستا از کل مصرف واسطه بخش روستایی طی سال‌های ۱۳۹۸-۱۳۹۰ به قیمت‌های جاری (ارقام به درصد)..... ۴۰
- جدول ۳-۱۲- سهم مصرف واسطه رشته فعالیت‌های اقتصادی بخش روستا از کل مصرف واسطه بخش‌های متناظر ملی طی دوره ۱۳۹۸-۱۳۹۰ به قیمت‌های جاری (ارقام به درصد) ۴۱
- جدول ۳-۱۳- نسبت مصرف واسطه به ستانده رشته فعالیت‌های اقتصادی بخش روستا (نسبت به درصد)..... ۴۱
- جدول ۴-۱- ارزش افزوده رشته فعالیت‌های اقتصاد ملی و اقتصاد روستا در بازه ی زمانی ۹۸-۱۳۹۰ ارقام به همت (هزار میلیارد تومان)..... ۴۸
- جدول ۴-۲- مقایسه ساختار اقتصادی روستا و اقتصاد ملی از منظر ترکیب فعالیت‌های اقتصادی و نقش اقتصاد روستا در اقتصاد ملی طی سال‌های ۹۸-۱۳۹۰ ..... ۴۹
- جدول ۱- متوسط هزینه درآمد سالانه یک خانوار روستایی در سال ۱۳۹۹ (هزار ریال) ۵۱
- جدول ۲- فهرست اقلام سامانه ی جامع آمار و اطلاعات آبادی‌های کشور به تفکیک دستگاه اجرایی اصلی و فرعی ۶۲
- جدول ۴- تعداد آبادی‌ها بر حسب استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۶۴
- جدول ۵- راه آبی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۶۵
- جدول ۶- راه آهن- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۶۶
- جدول ۷- فرودگاه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۶۷
- جدول ۸- دسترسی به آزادراه/بزرگراه- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۶۸
- جدول ۹- آسفالته - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۶۹
- جدول ۱۰- نیمه آسفالته- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۷۰
- جدول ۱۱- شوسه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۷۱
- جدول ۱۲- نیمه شوسه- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۷۲
- جدول ۱۳- راه خاکی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۷۳
- جدول ۱۴- راه نیمه خاکی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۷۴
- جدول ۱۵- مالرو - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۷۵
- جدول ۱۶- نیمه مالرو - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۷۶
- جدول ۱۷- پاسگاه نیروی انتظامی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۷۷
- جدول ۱۸- دفتر مخابرات- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۷۸
- جدول ۱۹- دفتر ICT - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۷۹
- جدول ۲۰- دسترسی عمومی به اینترنت - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۸۰
- جدول ۲۱- روستاهای هدف گردشگری - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۸۱
- جدول ۲۲- مرکز پذیرایی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۸۲
- جدول ۲۳- آثار باستانی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۸۳
- جدول ۲۴- تولیدات صنایع دستی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۸۴
- جدول ۲۵- طبیعی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۸۵
- جدول ۲۶- تاریخی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۸۶
- جدول ۲۷- ادبی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۸۷
- جدول ۲۸- اقامتگاه روستایی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۸۸
- جدول ۲۹- سیستم روشنایی معابر عمومی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۸۹

جدول ۳۰- انرژی نو- انرژی خورشیدی و توربین بادی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۹۰
جدول ۳۱- برق - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۹۱
جدول ۳۲- ژنراتور برق - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۹۲
جدول ۳۳- لوله کشی آب - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۹۳
جدول ۳۴- چاه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۹۴
جدول ۳۵- چشمه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۹۵
جدول ۳۶- قنات - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۹۶
جدول ۳۷- کانال آب رسانی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۹۷
جدول ۳۸- تحت پوشش آب و فاضلاب - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۹۸
جدول ۳۹- سیستم تصفیه خانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۹۹
جدول ۴۰- آبرسانی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۱۰۰
جدول ۴۱- صندوق پستی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۱۰۱
جدول ۴۲- دفتر پستی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۱۰۲
جدول ۴۳- بانک - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۱۰۳
جدول ۴۴- باجه بانک - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۱۰۴
جدول ۴۵- دستگاه خودپرداز - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۱۰۵
جدول ۴۶- طرح‌های - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۱۰۶
جدول ۴۷- مرحله طرح‌های (اجرا شده) - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۱۰۷
جدول ۴۸- آسفالت معابر - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۱۰۸
جدول ۴۹- امام زاده - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۱۰۹
جدول ۵۰- سایر اماکن مذهبی مسلمانان - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۱۱۰
جدول ۵۱- کلیسا - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۱۱۱
جدول ۵۲- پایگاه بسیج - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۱۱۲
جدول ۵۳- نمایندگی پخش نفت سفید - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۱۱۳
جدول ۵۴- نمایندگی پخش سیلندر گاز - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۱۱۴
جدول ۵۵- جایگاه سوخت بنزین - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۱۱۵
جدول ۵۶- جایگاه CNG - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۱۱۶
جدول ۵۷- لوله کشی گاز - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۱۱۷
جدول ۵۸- مرکز اورژانس کشور_ آمبولانس - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۱۱۸
جدول ۵۹- حوزه علمیه برادران - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۱۱۹
جدول ۶۰- حوزه علمیه خواهران - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۱۲۰
جدول ۶۱- مرکز بهداشت - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۱۲۱
جدول ۶۲- خانه بهداشت - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۱۲۲
جدول ۶۳- پایگاه بهداشت - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۱۲۳
جدول ۶۴- داروخانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۱۲۴
جدول ۶۵- مرکز تسهیلات زایمان - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۱۲۵
جدول ۶۶- ماما - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹.....	۱۲۶

- جدول ۶۷- مراقبت سلامت - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۲۷
- جدول ۶۸- پزشک خانواده - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۲۸
- جدول ۶۹- دندانپزشک - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۲۹
- جدول ۷۰- بهورز - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۳۰
- جدول ۷۱- آزمایشگاه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۳۱
- جدول ۷۲- رادیولوژی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۳۲
- جدول ۷۳- غسالخانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۳۳
- جدول ۷۴- حمام عمومی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۳۴
- جدول ۷۵- مرکز مدیریت شبکه - آمبولانس - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۳۵
- جدول ۷۶- مهد کودک - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۳۶
- جدول ۷۷- خدمات توانبخشی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۳۷
- جدول ۷۸- مسجد - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۳۸
- جدول ۷۹- خانه عالم - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۳۹
- جدول ۸۰- دارالقرآن - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۴۰
- جدول ۸۱- شرکت تعاونی روستایی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۴۱
- جدول ۸۲- سازمان آتش نشانی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۴۲
- جدول ۸۳- سیستم جمع آوری زباله - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۴۳
- جدول ۸۴- بوستان روستایی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۴۴
- جدول ۸۵- گلزار شهدا - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۴۵
- جدول ۸۶- دهیار - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۴۶
- جدول ۸۷- قبرستان - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۴۷
- جدول ۸۸- دامپزشک - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۴۸
- جدول ۸۹- تکنسین دامپزشک - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۴۹
- جدول ۹۰- مینی بوس - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۵۰
- جدول ۹۱- تاکسی خطی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۵۱
- جدول ۹۲- موتور خطی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۵۲
- جدول ۹۳- قایق - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۵۳
- جدول ۹۴- تاکسی سرویس - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۵۴
- جدول ۹۵- شرکت حمل و نقل بار - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۵۵
- جدول ۹۶- شرکت حمل و نقل مسافر - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۵۶
- جدول ۹۷- کتابخانه عمومی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۵۷
- جدول ۹۸- مجتمع فرهنگی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۵۸
- جدول ۹۹- سالن تئاتر - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۵۹
- جدول ۱۰۰- سینما - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۶۰
- جدول ۱۰۱- دسترسی به روزنامه و مجله - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۶۱
- جدول ۱۰۲- شورای اسلامی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۶۲
- جدول ۱۰۳- سالن ورزشی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۶۳

- جدول ۱۰۴- زمین ورزشی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۶۴
- جدول ۱۰۵- شورای حل اختلاف - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۶۵
- جدول ۱۰۶- تعمیرگاه ماشین کشاورزی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۶۶
- جدول ۱۰۷- تولید گندم - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۶۷
- جدول ۱۰۸- تولید جو - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۶۸
- جدول ۱۰۹- تولید برنج - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۶۹
- جدول ۱۱۰- باغ و قلمستان - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۷۰
- جدول ۱۱۱- تولید انگور - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۷۱
- جدول ۱۱۲- تولید سیب - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۷۲
- جدول ۱۱۳- تولید پرتقال - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۷۳
- جدول ۱۱۴- تولید خرما - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۷۴
- جدول ۱۱۵- پرورش گوسفند - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۷۵
- جدول ۱۱۶- پرورش بز - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۷۶
- جدول ۱۱۷- پرورش گاو - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۷۷
- جدول ۱۱۸- پرورش گاو میش - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۷۸
- جدول ۱۱۹- پرورش شتر - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۷۹
- جدول ۱۲۰- گاو داری صنعتی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۸۰
- جدول ۱۲۱- مرغداری پرورش مرغ گوشتی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۸۱
- جدول ۱۲۲- مرغداری پرورش مرغ تخمگذار - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۸۲
- جدول ۱۲۳- مرغداری پرورش مرغ مادر - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۸۳
- جدول ۱۲۴- موسسه جوجه کشی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۸۴
- جدول ۱۲۵- پرورش طیور سنتی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۸۵
- جدول ۱۲۶- پرورش زنبور عسل - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۸۶
- جدول ۱۲۷- پرورش کرم ابریشم - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۸۷
- جدول ۱۲۸- کشت گلخانه‌ای - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۸۸
- جدول ۱۲۹- مؤسسه پرورش قارچ خوراکی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۸۹
- جدول ۱۳۰- پرورش گل و گیاه زینتی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۹۰
- جدول ۱۳۱- آبیاری تحت فشار - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۹۱
- جدول ۱۳۲- آبیاری بارانی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۹۲
- جدول ۱۳۳- آبیاری قطره‌ای - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۹۳
- جدول ۱۳۴- منبع تأمین آب کشاورزی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۹۴
- جدول ۱۳۵- وزارت جهاد کشاورزی - چاه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۹۵
- جدول ۱۳۶- وزارت جهاد کشاورزی - چشمه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۹۶
- جدول ۱۳۷- وزارت جهاد کشاورزی - قنات - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۹۷
- جدول ۱۳۸- وزارت جهاد کشاورزی - کانال آبرسانی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۹۸
- جدول ۱۳۹- مرکز خدمات کشاورزی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۹۹
- جدول ۱۴۰- مروج کشاورزی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۰۰

- جدول ۱۴۱- تعمیرگاه تجهیزات آبیاری تحت فشار - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۰۱
- جدول ۱۴۲- اراضی زراعی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۰۲
- جدول ۱۴۳- محل خرید مایحتاج ساکنان آبادی از همین آبادی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۰۳
- جدول ۱۴۴- محل خرید مایحتاج ساکنان آبادی از آبادی دیگر - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۰۴
- جدول ۱۴۵- فروشگاه تعاونی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۰۵
- جدول ۱۴۶- بقالی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۰۶
- جدول ۱۴۷- نانوايي - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۰۷
- جدول ۱۴۸- گوشت فروشی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۰۸
- جدول ۱۴۹- قهوه خانه و غذاخوری، اغذیه فروشی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۰۹
- جدول ۱۵۰- بازار روز محلی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۱۰
- جدول ۱۵۱- بازار روز محلی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۱۱
- جدول ۱۵۲- بازار مرکزی محلی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۱۲
- جدول ۱۵۳- بازار مرکزی عمومی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۱۳
- جدول ۱۵۴- محل خرید مایحتاج ساکنان آبادی از شهر - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۱۴
- جدول ۱۵۵- وزارت صنعت، معدن و تجارت- تعمیرگاه ماشین غیر کشاورزی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۱۵
- جدول ۱۵۶- پیش دبستانی پسرانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۱۶
- جدول ۱۵۷- پیش دبستانی دخترانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۱۷
- جدول ۱۵۸- پیش دبستانی مختلط - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۱۸
- جدول ۱۵۹- مدرسه ابتدایی دوره اول پسرانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۱۹
- جدول ۱۶۰- مدرسه ابتدایی دوره اول دخترانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۲۰
- جدول ۱۶۱- مدرسه ابتدایی دوره اول مختلط - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۲۱
- جدول ۱۶۲- مدرسه ابتدایی دوره دوم پسرانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۲۲
- جدول ۱۶۳- مدرسه ابتدایی دوره دوم دخترانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۲۳
- جدول ۱۶۴- مدرسه ابتدایی دوره دوم مختلط - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۲۴
- جدول ۱۶۵- مدرسه متوسطه دوره اول پسرانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۲۵
- جدول ۱۶۶- مدرسه متوسطه دوره اول دخترانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۲۶
- جدول ۱۶۷- مدرسه متوسطه دوره اول مختلط - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۲۷
- جدول ۱۶۸- مدرسه متوسطه دوره اول شبانه روزی پسرانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۲۸
- جدول ۱۶۹- مدرسه متوسطه دوره اول شبانه روزی دخترانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۲۹
- جدول ۱۷۰- مدرسه متوسطه دوره دوم نظری پسرانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۳۰
- جدول ۱۷۱- مدرسه متوسطه دوره دوم نظری دخترانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۳۱
- جدول ۱۷۲- مدرسه دوره دوم نظری شبانه روزی پسرانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۳۲
- جدول ۱۷۳- مدرسه دوره دوم نظری شبانه روزی دخترانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۲۳۳

فهرست شکل‌ها

- شکل ۳-۱- ارزش افزوده اقتصاد کل کشور و ارزش افزوده اقتصاد روستایی (بدون نفت) طی سال‌های ۱۳۹۸-۱۳۹۰ به قیمت‌های جاری..... ۳۵
- شکل ۳-۲- ارزش افزوده اقتصاد کل کشور و ارزش افزوده اقتصاد روستایی (بدون نفت) طی سال‌های ۱۳۹۸-۱۳۹۰ به قیمت‌های جاری..... ۳۵
- شکل ۱- متوسط هزینه درآمد سالانه یک خانوار روستایی در سال ۱۳۹۹ (هزار ریال)..... ۵۲
- شکل ۲- تعداد آبادی‌ها بر حسب استان در سال ۱۳۹۹..... ۶۴
- شکل ۳- راه آبی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۶۵
- شکل ۴- راه آهن- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۶۶
- شکل ۵- فرودگاه- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۶۷
- شکل ۶- دسترسی به آزادراه/بزرگراه- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۶۸
- شکل ۷- آسفalte- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۶۹
- شکل ۸- نیمه آسفalte- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۷۰
- شکل ۹- شوسه- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۷۱
- شکل ۱۰- نیمه شوسه- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۷۲
- شکل ۱۱- راه خاکی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۷۳
- شکل ۱۲- راه نیمه خاکی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۷۴
- شکل ۱۳- مالرو- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۷۵
- شکل ۱۴- نیمه مالرو- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۷۶
- شکل ۱۵- پاسگاه نیروی انتظامی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۷۷
- شکل ۱۶- دفتر مخابرات- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۷۸
- شکل ۱۷- دفتر ICT- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۷۹
- شکل ۱۸- دسترسی عمومی به اینترنت- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۸۰
- شکل ۱۹- روستاهای هدف گردشگری- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۸۱
- شکل ۲۰- مرکز پذیرایی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۸۲
- شکل ۲۱- آثار باستانی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۸۳
- شکل ۲۲- تولیدات صنایع دستی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۸۴
- شکل ۲۳- طبیعی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۸۵

- شکل ۲۴- تاریخی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۸۶
- شکل ۲۵- ادبی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۸۷
- شکل ۲۶- اقامتگاه روستایی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۸۸
- شکل ۲۷- سیستم روشنایی معابر عمومی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۸۹
- شکل ۲۸- انرژی نو- انرژی خورشیدی و توربین بادی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۹۰
- شکل ۲۹- برق- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۹۱
- شکل ۳۰- ژنراتور برق- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۹۲
- شکل ۳۱- لوله کشی آب- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۹۳
- شکل ۳۲- چاه- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۹۴
- شکل ۳۳- چشمه- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۹۵
- شکل ۳۴- قنات- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۹۶
- شکل ۳۵- کانال آب رسانی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۹۷
- شکل ۳۶- تحت پوشش آب و فاضلاب- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۹۸
- شکل ۳۷- سیستم تصفیه خانه- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۹۹
- شکل ۳۸- آبرسانی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۰۰
- شکل ۳۹- صندوق پستی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۰۱
- شکل ۴۰- دفتر پستی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۰۲
- شکل ۴۱- بانک- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۰۳
- شکل ۴۲- باجه بانک- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۰۴
- شکل ۴۳- دستگاه خودپرداز- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۰۵
- شکل ۴۴- طرح هادی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۰۶
- شکل ۴۵- مرحله طرح هادی (اجرا شده)- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۰۷
- شکل ۴۶- آسفالت معابر- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۰۸
- شکل ۴۷- امام زاده- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۰۹
- شکل ۴۸- سایر اماکن مذهبی مسلمانان- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۱۰
- شکل ۴۹- کلیسا- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۱۱
- شکل ۵۰- پایگاه بسیج- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۱۲
- شکل ۵۱- نمایندگی پخش نفت سفید- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۱۳
- شکل ۵۲- نمایندگی پخش سیلندر گاز- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۱۴
- شکل ۵۳- جایگاه سوخت بنزین- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۱۵
- شکل ۵۴- جایگاه CNG- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۱۶
- شکل ۵۵- لوله کشی گاز- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۱۷
- شکل ۵۶- مرکز اورژانس کشور- آمبولانس- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۱۸
- شکل ۵۷- حوزه علمیه برادران- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۱۹
- شکل ۵۸- حوزه علمیه خواهران- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۲۰
- شکل ۵۹- مرکز بهداشت- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۲۱
- شکل ۶۰- خانه بهداشت- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۲۲

- شکل ۶۱- پایگاه بهداشت - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۲۳
- شکل ۶۲- داروخانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۲۴
- شکل ۶۳- مرکز تسهیلات زایمان- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۲۵
- شکل ۶۴- ماما - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۲۶
- شکل ۶۵- مراقبت سلامت - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۲۷
- شکل ۶۶- پزشک خانواده - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۲۸
- شکل ۶۷- دندانپزشک - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۲۹
- شکل ۶۸- بهورز - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۳۰
- شکل ۶۹- آزمایشگاه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۳۱
- شکل ۷۰- رادیولوژی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۳۲
- شکل ۷۱- غسالخانه- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۳۳
- شکل ۷۲- حمام عمومی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۳۴
- شکل ۷۳- مرکز مدیریت شبکه- آمبولانس - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۳۵
- شکل ۷۴- مهد کودک - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۳۶
- شکل ۷۵- خدمات توانبخشی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۳۷
- شکل ۷۶- مسجد - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۳۸
- شکل ۷۷- خانه عالم - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۳۹
- شکل ۷۸- دارالقرآن - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۴۰
- شکل ۷۹- شرکت تعاونی روستایی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۴۱
- شکل ۸۰- سازمان آتش نشانی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۴۲
- شکل ۸۱- سیستم جمع آوری زباله - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۴۳
- شکل ۸۲- بوستان روستایی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۴۴
- شکل ۸۳- گلزار شهدا- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۴۵
- شکل ۸۴- دهیار- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۴۶
- شکل ۸۵- قبرستان- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۴۷
- شکل ۸۶- دامپزشک- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۴۸
- شکل ۸۷- تکنسین دامپزشک- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۴۹
- شکل ۸۸- مینی بوس- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۵۰
- شکل ۸۹- تاکسی خطی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۵۱
- شکل ۹۰- موتور خطی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۵۲
- شکل ۹۱- قایق- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۵۳
- شکل ۹۲- تاکسی سرویس- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۵۴
- شکل ۹۳- شرکت حمل و نقل بار- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۵۵
- شکل ۹۴- شرکت حمل و نقل مسافر- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۵۶
- شکل ۹۵- کتابخانه عمومی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۵۷
- شکل ۹۶- مجتمع فرهنگی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۵۸
- شکل ۹۷- سالن تئاتر- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۵۹

- شکل ۹۸- سینما- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۶۰
- شکل ۹۹- دسترسی به روزنامه و مجله - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۶۱
- شکل ۱۰۰- شورای اسلامی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۶۲
- شکل ۱۰۱- سالن ورزشی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۶۳
- شکل ۱۰۲- زمین ورزشی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۶۴
- شکل ۱۰۳- شورای حل اختلاف - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۶۵
- شکل ۱۰۴- تعمیرگاه ماشین کشاورزی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۶۶
- شکل ۱۰۵- تولید گندم - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۶۷
- شکل ۱۰۶- تولید جو - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۶۸
- شکل ۱۰۷- تولید برنج - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۶۹
- شکل ۱۰۸- باغ و قلمستان - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۷۰
- شکل ۱۰۹- تولید انگور - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۷۱
- شکل ۱۱۰- تولید اسب - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۷۲
- شکل ۱۱۱- تولید پرتقال - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۷۳
- شکل ۱۱۲- تولید خرما - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۷۴
- شکل ۱۱۳- پرورش گوسفند - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۷۵
- شکل ۱۱۴- پرورش بز - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۷۶
- شکل ۱۱۵- پرورش گاو - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۷۷
- شکل ۱۱۶- پرورش گاو میش - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۷۸
- شکل ۱۱۷- پرورش شتر - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۷۹
- شکل ۱۱۸- گاو داری صنعتی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۸۰
- شکل ۱۱۹- مرغداری پرورش مرغ گوشتی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۸۱
- شکل ۱۲۰- مرغداری پرورش مرغ تخمگذار - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۸۲
- شکل ۱۲۱- مرغداری پرورش مرغ مادر - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۸۳
- شکل ۱۲۲- موسسه جوجه کشی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۸۴
- شکل ۱۲۳- پرورش طیور سنتی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۸۵
- شکل ۱۲۴- پرورش زنبور عسل - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۸۶
- شکل ۱۲۵- پرورش کرم ابریشم - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۸۷
- شکل ۱۲۶- کشت گلخانه ای - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۸۸
- شکل ۱۲۷- مؤسسه پرورش قارچ خوراکی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۸۹
- شکل ۱۲۸- پرورش گل و گیاه زینتی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۹۰
- شکل ۱۲۹- آبیاری تحت فشار - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۹۱
- شکل ۱۳۰- آبیاری بارانی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۹۲
- شکل ۱۳۱- آبیاری قطره‌ای - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۹۳
- شکل ۱۳۲- منبع تأمین آب کشاورزی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۹۴
- شکل ۱۳۳- وزارت جهاد کشاورزی - چاه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۹۵
- شکل ۱۳۴- وزارت جهاد کشاورزی - چشمه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹ ..... ۱۹۶

- شکل ۱۳۵- وزارت جهاد کشاورزی- قنات - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۹۷
- شکل ۱۳۶- وزارت جهاد کشاورزی- کانال آبرسانی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۹۸
- شکل ۱۳۷- مرکز خدمات کشاورزی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۱۹۹
- شکل ۱۳۸- مروج کشاورزی- به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۰۰
- شکل ۱۳۹- تعمیرگاه تجهیزات آبیاری تحت فشار - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۰۱
- شکل ۱۴۰- اراضی زراعی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۰۲
- شکل ۱۴۱- محل خرید مایحتاج ساکنان آبادی از همین آبادی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۰۳
- شکل ۱۴۲- محل خرید مایحتاج ساکنان آبادی از آبادی دیگر - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۰۴
- شکل ۱۴۳- فروشگاه تعاونی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۰۵
- شکل ۱۴۴- بقالی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۰۶
- شکل ۱۴۵- نانوبی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۰۷
- شکل ۱۴۶- گوشت فروشی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۰۸
- شکل ۱۴۷- قهوه خانه و غذاخوری، اغذیه فروشی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۰۹
- شکل ۱۴۸- بازار روز محلی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۱۰
- شکل ۱۴۹- بازار روز محلی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۱۱
- شکل ۱۵۰- بازار مرکزی محلی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۱۲
- شکل ۱۵۱- بازار مرکزی عمومی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۱۳
- شکل ۱۵۲- محل خرید مایحتاج ساکنان آبادی از شهر - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۱۴
- شکل ۱۵۳- تعمیرگاه ماشین غیر کشاورزی - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۱۵
- شکل ۱۵۴- پیش دبستانی پسرانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۱۶
- شکل ۱۵۵- پیش دبستانی دخترانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۱۷
- شکل ۱۵۶- پیش دبستانی مختلط - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۱۸
- شکل ۱۵۷- مدرسه ابتدایی دوره اول پسرانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۱۹
- شکل ۱۵۸- مدرسه ابتدایی دوره اول دخترانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۲۰
- شکل ۱۵۹- مدرسه ابتدایی دوره اول مختلط - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۲۱
- شکل ۱۶۰- مدرسه ابتدایی دوره دوم پسرانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۲۲
- شکل ۱۶۱- مدرسه ابتدایی دوره دوم دخترانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۲۳
- شکل ۱۶۲- مدرسه ابتدایی دوره دوم مختلط - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۲۴
- شکل ۱۶۳- مدرسه متوسطه دوره اول پسرانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۲۵
- شکل ۱۶۴- مدرسه متوسطه دوره اول دخترانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۲۶
- شکل ۱۶۵- مدرسه متوسطه دوره اول مختلط - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۲۷
- شکل ۱۶۶- مدرسه متوسطه دوره اول شبانه روزی پسرانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۲۸
- شکل ۱۶۷- مدرسه متوسطه دوره اول شبانه روزی دخترانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۲۹
- شکل ۱۶۸- مدرسه متوسطه دوره دوم نظری پسرانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۳۰
- شکل ۱۶۹- مدرسه متوسطه دوره دوم نظری دخترانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۳۱
- شکل ۱۷۰- مدرسه دوره دوم نظری شبانه روزی پسرانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۳۲
- شکل ۱۷۱- مدرسه دوره دوم نظری شبانه روزی دخترانه - به تفکیک استان‌های کشور در سال ۱۳۹۹..... ۲۳۳

چکیده

حساب تولید اقتصاد روستا به عنوان زیرمجموعه‌ای از حساب‌های منطقه‌ای، به منظور شناسایی و بررسی نقش مناطق روستایی در ایجاد ارزش افزوده‌ی فعالیت‌های اقتصادی مختلف، تهیه و تدوین شده است و نتایج آن می‌تواند در راستای تأمین بخش قابل ملاحظه‌ای از نیازهای آماری اقتصاد روستا و معمولاً برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های مناسب برای این بخش از اقتصاد و مضافاً افزایش غنای آماری برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های ملی کارساز و مؤثر باشد.

نتایج این مطالعه با فراهم ساختن بستر آماری مناسب، شناخت بهتر پتانسیل‌های اقتصاد روستا و بهره‌گیری مناسب از این پتانسیل‌ها را میسر و ممکن می‌سازد.

تمرکز گزارش حاضر گرچه بر تهیه‌ی حساب اقتصاد روستا برای سال ۱۳۹۸ است، اما با قرار گرفتن نتایج آن در کنار حساب تولید سال‌های دوره‌ی ۱۳۹۷-۱۳۹۰، یک سری زمانی ۹ ساله را برای دوره‌ی ۱۳۹۸-۱۳۹۰ ایجاد می‌کند که امکان استفاده این آمار را در فرآیند مدل‌سازی اقتصاد سنجی هم به صورت سری زمانی و هم مقطعی فراهم می‌سازد.

در این گزارش ارزش ستانده فعالیت‌های اقتصادی مستقر در مناطق روستایی، ارزش مصارف واسطه‌ای و نهایتاً ارزش افزوده‌ی کلیه‌ی فعالیت‌های اقتصادی به تفکیک ۱۵ رشته فعالیت اقتصادی (بر اساس طبقه‌بندی بین‌المللی فعالیت‌های اقتصادی ISIC) محاسبه گردیده و سپس بر اساس نتایج حاصله مبادرت به محاسبه‌ی رشد متوسط سالانه‌ی بخش‌های اقتصادی به قیمت جاری، سهم ارزش افزوده بخش‌های اقتصاد روستا از کل ارزش افزوده‌ی بخش روستایی و همچنین سهم ارزش افزوده‌ی رشته فعالیت‌های اقتصادی بخش روستا از کل رشته فعالیت‌های اقتصادی کشور به منظور بررسی سهم اقتصاد روستا از اقتصاد ملی و همچنین نسبت مصرف واسطه به ستانده رشته فعالیت‌های اقتصاد روستا محاسبه و در کنار آمار جمعیت روستا بررسی و تحلیل داده‌های لازم در حد بضاعت آماری نتایج این مطالعه به عمل آمده است.

برخی از مهم‌ترین نتایج این مطالعه به شرح زیر است:

ارزش افزوده ایجاد شده در مناطق روستایی در سال ۱۳۹۰ حدود ۱۸۰ هزار میلیارد تومان (۱۸۰ همت) بوده که با رشد متوسط سالانه ۲۳/۴ درصد به ۹۷۰ هزار میلیارد تومان (۹۷۰ همت) در سال ۱۳۹۸ رسیده است و به این ترتیب سهم فعالیت‌های اقتصادی مناطق روستایی از کل ارزش افزوده‌ی اقتصاد ملی که در سال ۱۳۹۰، ۲۶/۳ درصد بوده است در سال ۱۳۹۸ به ۲۷/۵ درصد افزایش یافته است. قابل ذکر است که این نسبت به عنوان مهم‌ترین شاخص برای شناخت نقش و سهم اقتصاد روستا از اقتصاد ملی به شمار می‌رود و کمتر شاخصی در حوزه‌ی علم اقتصاد می‌توان سراغ داشت که بتواند نقش اقتصاد روستا در اقتصاد ملی را تا این اندازه نمایندگی کند.

جالب است که افزایش سهم اقتصاد روستا از اقتصاد ملی همراه است با کاهش سهم جمعیت روستایی از جمعیت کشور. جمعیت روستایی در سال ۱۳۹۰، ۲۸/۶ درصد بوده است که در سال ۱۳۹۸ به ۲۴/۸۳ درصد تقلیل یافته است.

سهم بخش کشاورزی مناطق روستایی در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۸ به ترتیب ۸۷/۱۴ و ۸۸/۳۲ درصد از کل ارزش افزوده بخش کشاورزی کشور را تشکیل می‌دهد که بیان‌گر آن است که بالاترید کشاورزی کشور مرهون فعالیت‌های کشاورزی در مناطق روستایی است و بنابراین برای حفظ و تقویت کشاورزی کشور، چاره‌ای جز توجه به اقتصاد روستا نیست.

سهم بخش معدن مناطق روستایی از بخش معدن کشور قریب ۵۴ درصد است که این فعالیت‌ها صرفاً از نقطه نظر استقرار فعالیت‌های معدن در مناطق روستایی جزء حوزه اقتصاد روستا به شمار می‌روند. ولی عمده منافع و درآمدهای حاصل از این فعالیت‌ها از طریق بودجه دولت به اقتصاد ملی تعلق می‌گیرد و عملاً تأثیر قابل ملاحظه‌ای به جز اشتغال‌زایی مختصر در اقتصاد روستا ندارد.

همچنین نتایج این گزارش در زمینه ساختار فعالیت‌های اقتصادی بخش روستا (سهم بخش‌ها از مجموع ارزش افزوده‌ی روستا) و تغییرات روند زمانی آن‌ها نشان می‌دهد که سهم فعالیت‌های کشاورزی از مجموع ارزش افزوده مناطق روستایی که در سال ۱۳۹۰ قریب ۱۸ درصد بوده در سال ۱۳۹۸ به حدود ۳۰ درصد رسیده است که این افزایش سهم، لزوماً نباید نشانه‌ی روند مثبت و روبه رشد فعالیت کشاورزی اقتصاد روستا تلقی شود، چرا که این افزایش سهم عمدتاً معلول کاهشی است که در سهم سایر بخش‌ها و به‌ویژه کاهش سهم معدن صورت گرفته است.

افزایش سهم هتل و رستوران در اقتصاد روستا از ۰/۳۹ درصد به ۰/۸۶ درصد (حدوداً دو برابر) و سهم حمل و نقل از ۲/۳۷ درصد به ۵/۳۵ درصد (بیش از ۲ برابر) در مقایسه با تغییرات همین سهم‌ها در اقتصاد ملی نشانه‌ی مثبتی از رشد و توسعه این بخش‌ها در اقتصاد روستا به شمار می‌رود.

به‌طور کلی ساختار اقتصاد روستا از منظر سهم ارزش افزوده‌ی بخش‌های مختلف از کل ارزش افزوده مناطق روستایی، حکایت از عمده بودن سهم بخش‌های تولید کالا (تولیدی) به میزان ۸۶/۸ درصد در سال ۱۳۹۰ بوده که به ۸۱/۴ درصد در سال ۱۳۹۸ کاهش یافته است و در عوض سهم بخش‌های تولید خدمات (خدماتی) از ۱۳/۲ درصد به ۱۸/۶ درصد افزایش یافته است.

کلیات

۱-۱- مقدمه

همان‌طور که سیستم حساب‌های ملی و استانی، چارچوب حسابداری جامع و منسجمی برای تنظیم و ارائه داده‌های اقتصادی کشور و استان‌ها به دست می‌دهد، حساب‌های روستایی نیز همین چارچوب را در حوزه‌ی روستایی عرضه می‌کند. لذا تهیه و در دست داشتن چنین حساب‌هایی به مطالعات و شناخت پتانسیل‌های موجود در روستاها کمک کرده و انجام سیاست‌گذاری، تصمیم‌گیری اقتصادی و یا برنامه‌ریزی در جهت توسعه روستایی را ممکن می‌سازد. تردیدی وجود ندارد که بدون آگاهی کامل از تعاریف، مفاهیم، طبقه‌بندی‌ها، اصول و روش‌های محاسبه استاندارد بین‌المللی در زمینه‌ی حساب‌های ملی و استانی، تدوین سیستم حساب‌های اقتصادی روستایی امکان‌پذیر نخواهد بود. از نقطه نظر تئوریک، برخورد با سیستم حساب‌های روستایی باید بر اساس سیستم حساب‌های ملی و استانی (منطقه‌ای) SNA^۱ صورت پذیرد. به طوری که بدون آگاهی از تعاریف و مفاهیم حساب‌های مذکور، نمی‌توان تعاریف و مفاهیم متناظر در سطح روستا را ارائه نمود و حتی المقدور باید از تعاریف و مفاهیم متناظر در حساب‌های منطقه‌ای استفاده شود. به عبارت دیگر تعاریف و مفاهیم مورد استفاده در حساب‌های روستایی جز در مورد تعریف روستا و مسائل ناشی از آن نباید تناقضی با حساب‌های ملی و منطقه‌ای (استانی) داشته باشد. با توجه به این که نهایتاً باید سازگاری لازم بین حساب‌های ملی، منطقه‌ای و روستایی صورت گیرد، ضرورت هماهنگی در سطح ملی و روستایی بیشتر احساس می‌شود. نظر به این که تمامی مشخصه‌های موجود در سطح اقتصاد ملی عیناً در سطح اقتصاد روستا وجود ندارد، مشکلات خاصی در تهیه و تدوین حساب‌های اقتصادی روستا بروز می‌نماید که در تهیه حساب‌های ملی مطرح نیست. در واقع تفاوت عمده بین حساب‌های ملی و روستایی در همین مشکلات خاص و نحوه‌ی برخورد و رفع آن‌هاست که عمدتاً ناشی از تقسیم‌بندی‌های جغرافیایی است.

^۱ System National Accounts

در این بخش اصول و مفاهیم حساب اقماری، تجربه‌های بین‌المللی در زمینه تهیه این حساب و نحوه طبقه‌بندی این حساب ارائه خواهد گردید.

۱-۱-۱- مفاهیم اساسی

از آن‌جا که پایه و اساس تهیه حساب اقماری، نظام حساب‌های ملی است، تعاریف و مفاهیم به کار رفته در تهیه این حساب مبتنی بر این نظام و به شرح زیر است:

کارگاه به عنوان واحد آماری، که در تنظیم داده‌های جدول داده- ستانده مورد استفاده قرار می‌گیرد، به صورت یک واحد تولیدی تعریف می‌شود که از یک بنگاه یا بخشی از یک بنگاه تشکیل شده است که به یک نوع فعالیت تولیدی واحد در یک مکان اشتغال داشته باشد. یک واحد در صورتی می‌تواند یک کارگاه تلقی شود که قادر به تولید ستانده‌ها و مصرف داده‌ها بوده و همچنین قادر به استفاده از نیروی انسانی و دارایی ثابت نصب‌شده در محل کارگاه در دوره حسابداری باشد.

از نظر ماهیت قانونی، یک واحد تولیدی ممکن است به صورت یک شرکت مالی یا غیر مالی، مؤسسه غیرانتفاعی و واحد دولتی باشد و یا به صورت بنگاه‌های غیر شرکتی باشد که اشتغال به تولیدات خود مصرفی دارند مانند کشاورزانی که به تولیدات کشاورزی معیشتی اشتغال دارند. تمامی واحدهای فوق به عنوان واحد نهادی شناخته می‌شوند. قابل ذکر است که اقتصاد هر کشور از مجموعه واحدهای نهادی تشکیل می‌شود. واحدهای نهادی همگن، در بخش‌های نهادی طبقه‌بندی می‌شوند. واحدهای نهادی که به تولید کالاها و خدمات اشتغال داشته باشند به عنوان «بنگاه» شناخته می‌شوند. بر اساس SNA، بنگاه‌ها هویت قانونی یا اجتماعی هستند که مجموعه کامل حساب‌های خود را تنظیم می‌کنند یا در صورت نیاز امکان تنظیم حساب‌ها از نظر اقتصادی و قانونی برای آن‌ها وجود دارد.

بنابراین، واحدی بنگاه تلقی می‌شود که قادر به تهیه آمارهای مربوط به فعالیت تولیدی، درآمد، سود و زیان و دارایی‌ها و بدهی‌های خود باشد. ولی چون ممکن است یک بنگاه به بیش از یک فعالیت اشتغال داشته باشد، مثلاً در یک شرکت اتومبیل‌سازی مهمات و مخازن نیز تولید شود و همچنین فعالیت‌های بازرگانی و حتی خدمات کامپیوتری برای فروش نیز در آن شرکت انجام شود، در این صورت بنگاه نمی‌تواند برای حساب‌های تولید که جدول داده - ستانده نیز بخشی از آن است واحد آماری مناسبی باشد. در این مورد بر اساس پیشنهاد SNA، لازم است بنگاه به کارگاه‌های جدا از یکدیگر تجزیه شود به طوری که هر یک از آن‌ها به یک نوع فعالیت تولیدی اشتغال داشته باشد. بدین ترتیب یک رشته فعالیت در جدول داده - ستانده به صورت گروهی از کارگاه‌ها تعریف می‌شود که به فعالیت‌های تولیدی یکسان اشتغال دارند.

چون یک بنگاه ممکن است به فعالیت‌های تولیدی متعددی اشتغال داشته باشد، ساختار داده‌های بنگاه، میانگین موزون تکنولوژی فعالیت‌های تولیدی مختلف را نشان می‌دهد به طوری که وزن‌ها از ارزش ستانده‌های هر فعالیت تشکیل شده است. زمانی که ستانده مختلط بنگاه تغییر کند، این تکنولوژی متوسط نیز تغییر پیدا خواهد کرد. با توجه به مباحث فوق بنگاه نمی‌تواند به عنوان واحد آماری حساب‌های تولید انتخاب شود.

وقتی یک کارگاه با توجه به یک نوع طبقه‌بندی فعالیت‌ها (مثلاً ISIC) به بیش از یک نوع فعالیت اشتغال داشته باشد، لازم است فعالیت اصلی و ثانوی از یک طرف و فعالیت کمکی آن از طرف دیگر تفکیک شود.

۱-۱-۲- تولید اقتصادی

تولید اقتصادی فعالیتی است که با استفاده از داده‌های نیروی کار، سرمایه و کالاها و خدمات تحت کنترل و مسئولیت یک واحد نهادی، به منظور تولید کالاها و خدمات دیگر انجام می‌گیرد. لازم است یک واحد نهادی وجود داشته باشد تا مسئولیت تولید و مالکیت کالاهای تولید شده یا مسئولیت دریافت بهای خدمات ارائه شده را به عهده بگیرد. بنابراین تولید طبیعی که بدون هیچ نوع دخالت یا هدایت انسان صورت می‌گیرد، تولید اقتصادی نیست. به عنوان مثال رشد طبیعی ماهی در آب‌های دریا، تولید محسوب نمی‌شود در حالی که پرورش ماهی در کارگاه پرورش ماهی، تولید به حساب می‌آید. فعالیت‌های اساسی انسان نظیر خوردن، آشامیدن، خوابیدن، ورزش کردن و غیره که انجام دادن آن توسط شخص دیگری امکان‌پذیر نیست فعالیت‌هایی هستند که به مفهوم تولید اقتصادی نیستند. از طرف دیگر، فعالیت‌هایی نظیر شستشو، آماده‌کردن غذا، نگهداری کودکان و افراد مریض و سالخورده فعالیت‌هایی هستند که امکان انجام آن توسط واحدهای دیگر وجود دارد و بنابراین در محدوده کلی تولید قرار می‌گیرند.

۱-۱-۲-۱- کالا

کالاها اشیایی فیزیکی هستند که تقاضا برای آن‌ها و امکان ایجاد حق مالکیت بر آن‌ها وجود دارد و مالکیت آن‌ها می‌تواند از طریق مبادله در بازار، از یک واحد نهادی به واحد نهادی دیگر منتقل شود. کالاها برای ارضای نیازها و خواسته‌های خانوارها یا جامعه و یا برای استفاده در تولید سایر کالاها و خدمات مورد تقاضا قرار می‌گیرند. تولید و مبادله کالاها، دو فعالیت کاملاً متفاوت است. برخی کالاها ممکن است هرگز مبادله نشوند و برخی دیگر ممکن است چندین بار مورد خرید و فروش قرار گیرند. خصوصیت مهم اقتصادی کالاها، مستقل بودن فرایند تولید کالاها از فرایند فروش یا فروش‌های بعدی است، در صورتی که خدمات چنین خصوصیتی را ندارند.

۱-۱-۲-۲- محصول

محصول با کالاها و خدمات مترادف است و طبقه‌بندی آن بر اساس طبقه‌بندی محوری محصولات است. همانند رشته فعالیت‌های کشورهای می‌تواند با توجه به نیازهای خود در طبقه‌بندی تفصیلی‌تری به کار برده شود، ولی باید با طبقه‌بندی محوری محصولات انطباق داشته باشد. اتحادیه اروپا طبقه‌بندی محصولات برحسب فعالیت را به عنوان استاندارد نظام اروپایی حساب‌های ملی به کار می‌برد که با طبقه‌بندی محصولات سازمان ملل هماهنگ است.

۱-۱-۲-۳- خدمات

محصولات غیرملموس حاصل از فعالیت تولیدی هستند که دارای موجودیت مستقل از تولیدکننده آن نیستند و معمولاً در زمان تولید مصرف می‌شوند. خرید و فروش خدمات از تولید آن‌ها جدا نیست و این دو فرایند همزمان صورت می‌گیرد. خدمات، ستانده‌های ناهمگنی را که تولید آن‌ها بر اساس سفارش انجام می‌گیرد و نیز تغییراتی را که توسط تولیدکنندگان بر اساس تقاضای مصرف‌کنندگان در وضعیت واحدهای مورد مصرف داده می‌شود، دربرمی‌گیرد. زمانی که تولید خدمات به پایان می‌رسد، باید به مصرف‌کنندگان ارائه شود.

تولید خدمات باید فقط محدود به فعالیت‌هایی باشد که قابلیت ارائه به واحد دیگر را داشته باشد، در غیر این صورت رشته فعالیت‌های خدمات نمی‌توانند توسعه یابند و بازاری برای آن‌ها وجود نخواهد داشت.